
Til:
Allsherjar- og menntamálanefndar
Nefndarsvið Alþingi,
Austurstræti 8-10.

7. maí 2018, Reykjavík.

Erindi: Frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum nr. 73/1972 (sjálfvirk gagnagreining).

Endurskoðun höfundalaga hefur átt sér stað innan Evrópusambandsins síðan 2014. Þar á meðal hefur verið lagt til að skýra lagalega stöðu sjálfvirkrar gagnagreiningu á höfundaréttarvörðu efni. Gagnanám úr texta eða tölusafni sem er gert með upplýsingatækni í því skyni að rannsaka, finna samhengi eða mynstur, er orðið að grundvallaratriði fyrir nútíma tækni til þess að geta haldið áfram að þróa máltækni, komast yfir mikið magn af texta, þróa gervigreind, og svo mætti lengi telja. Hinsvegar hefur verið rætt hver staða þessarar tækni er gagnvart höfundaréttarvörðu efni, svo sem útgefnum bókum og tímaritum, svo eitthvað sé nefnt. Nú þegar eru mörg Evrópulönd sem leyfa sjálfvirka gagnagreiningu, meðal annars Eistland, Bretland og Þýskaland.

Staða mála innan Evrópusambandsins

Sjálfvirk gagnagreining hefur verið til umfjöllunar innan Evrópusambandsins undanfarið, þar sem almenn endurskoðun á höfundarétti á sér stað. Það hefur verið talið að sjálfvirk gagnagreining sé á gráu svæði gagnvart höfundaréttarvörðu efni miðað við núverandi rétt, en þrátt fyrir það er sjálfvirk gagnagreining undanþegin höfundalögum í Bretlandi, Frakklandi, Eistlandi, og Þýskalandi.¹

Eins og staðan er núna þá er verið að vinna að samræmingu á höfundarétti innan Evrópska efnahagssvæðisins og er sjálfvirk gagnagreining, eða upp á ensku, *text and data mining*, meðal þess sem verið er að fjalla um. Eins og staðan er, þá eru tvær greinar til umræðu sem fjalla um sjálfvirka gagnagreiningu:

1. Grein 3. Grein þessi fjallar um að háskólar og fræðastofnanir á borð við bókasöfn geti stundað gagnanám úr textum. Þessi grein verður skyldubundin innan EES. Tilgangur greinar þessarar er að komast til móts við þá lagalegu óvissu sem hefur verið milli útgefenda fræðigreina á borð við Elsevier og háskólasamfélagsins um það hvort það megi stunda sjálfvirka gagnagreiningu á þeim greinum sem Háskólar hafa sannanlega keypt aðgang að eður ei. Þessi grein var sett fram af

¹ Sjá: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/604941/IPOL_IDA\(2018\)604941_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/604941/IPOL_IDA(2018)604941_EN.pdf)

Framkvæmdaráðinu og er nú til skoðunar bæði hjá ráði Evrópusambandsins og Evrópuþinginu.

2. Grein 3a. Grein þessi gæfi aðildarríkjum leyfi til þess að veita víðtækari heimildir í löggjöf sinni en það sem hefur greint frá í grein 3, til þess að leyfa sjálfvirka gagnagreiningu á höfundaréttarvörðu efni. Þar sem þónokkur aðildarríki hafa þá þegar innleitt í sín landslög víðtækari heimildir til gagnanáms úr texta í þeim tilgangi að stunda sjálfvirka gagnagreiningu en tillaga Framkvæmdaráðsins gerir ráð fyrir, þá hefur verið til umræðu að komast til móts við þau aðildarríki með valfrjálsri grein. Þessi grein var ekki í upphaflegu drögum Framkvæmdaráðs Evrópusambandsins, heldur hefur verið til umræðu og samþykkis innan Ráði Evrópusambandsins.

Ráð Evrópusambandsins er langt komið umfjöllun sína um sjálfvirka gagnagreiningu, en Evrópuþingið hefur ekki enn komist að niðurstöðu, en það mun gerast á næstu mánuðum.

Er sjálfvirk gagnagreining höfundaréttarbot?

Það hefur verið til umræðu hvort að sjálfvirk gagnagreining á höfundaréttarvörðu efni sé höfundaréttarbrot eður ei. Það hefur verið bitbein í einhvern tíma og það er ástæðan fyrir því að fjölmörg Evrópuríki hafa nú þegar innleitt undanþágu frá höfundalögum til þess skýra rétt þeirra sem nýttast sjálfvirka gagnagreiningu. Í Bandaríkjunum er notast við *'fair use'* hugmyndafræðina, en þar sem hún á ekki við í evrópskum höfundarétti þá þarf að skýra undanþágu í lagatexta.

Það eru fjölmargar leiðir til þess að stunda sjálfvirka gagnagreiningu, en í grunninn þá felst sjálfvirk gagnagreining í því að tölva les texta og eftir forskrift, finnur samhengi eða mynstur út frá textanum. Til þess að forritið geti lesið textann þá þarf forritið að hafa aðgang að textanum, sem er fyrsta skrefið. Annaðhvort hefur forritið aðgengi að einhversskonar gagnagrunni eða gagnasafni, eða býr það til. Forritið, eftir því hver tilgangur þess er, getur síðan borið saman textana sem er að finna í gagnagrunninum til þess að finna eitthvað samhengi. Þar sem forritið þarf alltaf að stunda einhversskonar endurritun á efninu sem er borið saman, þá hefur verið uppi sú spurning hvort það að tölva sem búi til afrit í því skyni að stunda sjálfvirka gagnagreiningu, sé höfundalagabrot. Í þessum umræðum er alltaf verið að ganga út frá því að viðkomandi einstaklingur eða stofnun sem býr til og notar forritið hefur löglegan aðgang að efninu sem tölvan les, svo sem stafrænar tímaritsgreinar og fréttir. Spurningin er því: Hafi manneskjan rétt til þess að lesa textann, hefur tölvan rétt til að lesa textann líka?

Eitt af grundvallaratriðum höfundaréttar er að höfundalög vernda einungis frumlega sköpun, ekki einstaka orð eða hugmyndir. Tilgangur með sjálfvirku gagnanámi er ekki að endurrita verkin í heild eða gefa þau út í heild, heldur einungis að finna samhengi annaðhvort innan verksins eða milli verka og búa þannig til nýtt verk - nýja rannsókn. Þær afritanir sem sjálfvirk gagnagreining gerir af verkinu eru því einstaka setningar, bútar, orð, eða tölur, en ekki verkið í heild. Sjálfvirk gagnagreining getur falist í því að telja hversu oft ákveðin orð koma fyrir, í hvaða samhengi ákveðin orð koma fyrir, hvernig orðalag einstaklinga þróast yfir tíma. Forritið hefur ekki áhuga á verkinu í heild, heldur einstaka atriðum eftir þeirri forskrift sem höfundur forritsins biður um. Þau afrit af textanum sem forritið heldur eftir eru því samhengislaus þegar á hólminn er komið og getur því ekki talist frumleg sköpun í sjálfu sér, heldur einungis einstaka orð eða tölur.

Þetta er meðal annars niðurstaða álits frá *Center of International Intellectual Property* frá Háskólanum í Strasborg skilaði að beiðni JURI nefndarinnar á Evrópuþinginu.² Annað álit sem nefndin bað um frá prófessor Eleanor Rossatti frá Southampton háskóla var samhljóma áliti frá *Center of International Intellectual Property*.³ Þessi álit hafa hvorutveggja fengið áheyrn hjá JURI nefndinni en komið hefur í ljós að upphaflegi texti Framkvæmdaráðsins var of þröngur í sniðum til þess að vera gagnlegur og myndi til dæmis útiloka blaðamenn og sjálfstæð rannsóknarverkefni á borð við gervigreind. Ráð Evrópusambandsins hefur því farið á þá leið að bæta við grein 3a, en það á eftir að koma í ljós hvað Evrópuþingið ákveður að gera.

Til hvers er sjálfvirk gagnagreining?

Sjálfvirk gagnagreining er hugtak til þess að lýsa því þegar tölva sem les texta, er forrituð til þess að velja ákveðna búta úr textanum til þess að bera saman, finna mynstur eða telja, svo dæmi séu nefnd. Það eru fjölmargar leiðir til þess að nota þessa tækni:

- a. **Gervigreind** og þróun hennar notast mikið við sjálfvirka gagnagreiningu og gagnanám úr texta. Án gagnanáms úr texta og án þess að búa til handahófskennd afrit og þróa mynstur út frá þeim væri gervigreind ómöguleg.⁴
- b. **Talgervlar** notast við sjálfvirka gagnagreiningu og gagnanám úr texta. Talgervlar eru mikið notaðir fyrir blinda og sjónskerta, lesblinda og fleiri.

² [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/604941/IPOL_IDA\(2018\)604941_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2018/604941/IPOL_IDA(2018)604941_EN.pdf)

³ [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/604942/IPOL_BRI\(2018\)604942_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/604942/IPOL_BRI(2018)604942_EN.pdf)

⁴

http://eare.eu/assets/uploads/2018/03/OpenLetter-to-European-Commission-on-AI-and-TDM_9April2018.pdf

-
- c. **Talgreining** þar sem tölva lærir að skilja talað tungumála, rita það niður eða fylgja skipunum. Þetta er mikilvægt hjálpartæki fyrir hreyfihamlaða til að öðlast sjálfstætt líf, getur aðstoðað sjónskerta og lesblinda til að rita texta en er í vaxandi mæli notað af stórfyrirtækjum á borð við Google og Amazon til þess að þróa tækni fyrir raddskipanir á borð við "Alexa".
 - d. **Vísindarannsóknir** af ýmsum toga. Það eru fleir milljónir fræðigreina birtar á ári hverju og til þess að rýna þær hafa fræðimenn notast við sjálfvirka gagnagreiningu. Dæmi eru um notkun sjálfvirkar gagnagreiningar sem hefur hjálpað til við krabbameinsrannsóknir.⁵
 - e. **Tungumálarannsóknir** af ýmsum toga, bæði innan háskólasamfélagsins og utan. Dæmi um tungumálarannsóknir sem notast við sjálfvirka gagnagreiningu er rannsókn Lilju Bjarkar Stefánsdóttur, málfræðings, á þingmönnum, m.a. á því hvernig Steingrímur J. Sigfússon stílfraði mál sitt eftir því hvort hann var í ráðherrastól eða almennur þingmaður.⁶ Annað dæmi er verkefni Vilhjálms Þorsteinssonar, sem kallast Greynirinn, þar sem sjálfvirk gagnagreining er notuð til þess að skoða kynjahlutföll fréttaumfjallanna á Íslandi.⁷
 - f. **Sjálfvirkar þýðingaforrit** byggjast alfarið á sjálfvirku gagnanámi og aðgengi að tölvulæsilegum texta. Google Translate er dæmi um slíkt, en því meiri texti sem Google hefur til að lesa, greina og bera saman, því nákvæmari hafa þýðingar forritsins orðið.
 - g. **Rannsóknir blaðamanna.** Blaðamenn notast við sjálfvirka gagnagreiningu til þess búa til fréttir, komast upp um spillingu og fleira.⁸

Þetta eru einungis örfá dæmi um það hvernig sjálfvirk gagnagreining er notuð og til hvers. Fyrir lítið tungumál á borð við íslensku er sjálfvirk gagnagreining og gagnanám úr textum mikilvæg til þess að íslenskan haldi áfram að vera gjaldgeng í hinum stafræna heimi, fyrir utan það að þróa hjálpartæki fyrir blinda eða hreyfihamlaða.

Niðurstaða

Það eru fjölmörg lönd í Evrópu sem hafa nú þegar stigið skrefið að gefa út skýra undanþágu í höfundalögum til þess að leyfa sjálfvirka gagnagreiningu og gagnanám úr textum. Nú síðast var það Þýskaland sem í mars 2018 setti í höfundalög sín undanþágu

⁵ <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1532046412001712>

⁶ https://www.mbl.is/frettir/innlent/2017/03/11/floknari_setningar_steingrims_i_stjorn/

⁷ <https://greynir.is/genders>

⁸

Dæmi:
<https://bivol.bg/en/lithuania-minister-of-culture-violated-the-law-by-hiding-his-bulgarian-assets.html>

til þess leyfa sjálfvirka gagnagreiningu á höfundaréttarvörðu efni. Það er mikilvægt að líta á þessa undanþágu til þess að auðvelda og tryggja meiri sköpun og framvindu í tækni og vísindum. Það eru miklar efasemdaraddir um hvort að sjálfvirk gagnagreining geti talist vera höfundalagabrot eður ei, og eru rök fyrir því að svo sé ekki. Tilgangur undanþágunnar á að vera til þess að tryggja lagalegan rétt einstaklinga, stofnanna og fyrirtækja til þess að skapa og þróa.

Sú undanþága sem hér um ræðir er almenn og breið, og er mest í ætt við þá undanþágu sem var innleidd inn í breskan höfundarétt árið 2014. Í ljósi áætlana Bretlands um að ganga út úr Evrópusambandinu og þar af leiðandi Evrópska efnahagssvæðinu þá myndi samræmdur höfundaréttur á sviði sjálfvirkar gagnagreiningar milli landanna vera Íslandi í hag. Þetta gæti opnað viðskiptamöguleika milli landanna í þróun gervigreindar og annarra tækni sem notast við sjálfvirka gagnagreiningu.

Allar líkur leiða til þess að sjálfvirk gagnagreining verði innleidd í samevrópskan höfundarétt og að Ísland muni þurfa að innleiða sambærileg lög. Nú er tækifæri til þess að vera á meðal leiðandi þjóða í framsæknum höfundarétti með því að leyfa sjálfvirka gagnagreiningu. Þess fyrir utan þá er mikilvægt að skýra lagalega stöðu sjálfvirkar gagnagreiningar til þess að íslenska verði áfram gjaldgengt tungumál í stafrænum heimi og halda áfram þróun á málteknilegum hjálpartækjum. Það er ekki hægt að leggjast gegn því að frumvarp þetta verði leitt inn í íslensk höfundalög.

Virðingarfyllt,
Ásta Guðrún Helgadóttir⁹

⁹ Höfundur umsagnar þessarar er ráðgjafi hjá SPARC Europe, evrópsk samtök bókasafna, rannsóknastofnanna, útgefenda og fleiri, sem hafa það að markmiði að greiða aðgengi að þekkingu, menntun og fræðum. Umsögn þessi er hinsvegar send í eigin nafni umsagnaraðila.

Bandalag íslenskra listamanna
Federation of Icelandic artists

Reykjavík 6. Mars 2018

Alsherjar- og menntamálanefndar Alþingis

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundaréttarlögum, nr. 73/1972

Bandalag Íslenskra listamanna leggst gegn afgreiðslu þessa frumvarps. Þessi undanþága sem um ræðir í tillögunni gengur lengra en þær hugmyndir sem þegar eru til umræðu hjá Evrópisambandinu. Á þeim vetvangi hefur verið mikil umræða um undanþágur og þetta frumvarp gengi lengra og væri á skjön við reglur þjóða Evrópusambandsins.

F.H.

Bandalgs íslenskra listamanna

Erling Jóhannesson

Nefndarsvið Alþingis
bt. Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 6. mars 2018

Umsögn Blaðamannafélags Íslands um:

Frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum 36. mál

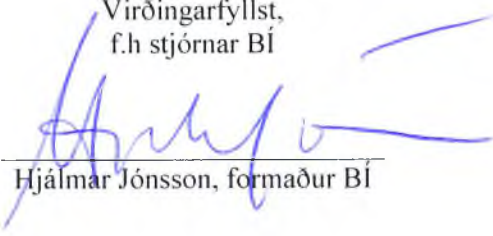
(Lagt fyrir Alþingi á 148. löggjafarþingi 2017–2018.)

Stjórn Blaðamannafélags Íslands þakkar allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis fyrir að hafa fengið tækifæri til þess að veita umsögn um ofangreint mál.

Blaðamannafélag Íslands varar við samþykkt frumvarpsins að svo komnu máli og bendir á að samkynja breytingar hafa verið til umfjöllunar á vettvangi Evrópusambandsins. Nauðsynlegt era þó sjá hvaða afdrif þær hugmyndir um breytingar fá áður en ráðist er í afdrifaríkar breytingar á íslensku lagaumhverfi hvað höfundarrétt snertir.

Fulltrúi stjórnar BÍ myndi fagna tækifæri til þess að koma fyrir nefndina og gera nánari grein fyrir sjónarmiðum félagsins sé þess óskað.

Virðingarfyllst,
f.h stjórnar BÍ

Hjálmar Jónsson, formaður BÍ

26.3.2018

Góðan dag,

hef lesið yfir breytingatillögu á höfundalögum, um sjálfvirka gagnagreiningu. Tel að þessi breyting komi til góða og tryggi aðgengi fræðimanna að rafrænu efni eftir íslenska fræðimenn, og aðra sem falla undir vernd íslenskra höfundalaga. Nauðsynlegt er að vísindasamfélagið hafi þennan aðgang og hugsanlega er margt efni sem fellur undir þessa breytingatillögu, unnið á vegum opinberra stofnana og nýtur styrkja frá almannafé.

bestu kveðjur,

Halldóra Jónsdóttir

Bæjarbókavörður Bókasafns Akraness

Reykjavík, 19. mars 2018

Til allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis

Efni: Umsögn um 36. mál, Frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum

Á seinustu árum hefur orðið gerbreyting á aðferðum við gerð máltæknibúnaðar þannig að í stað málfræðireglna og mynstra er nú mest byggt á gervigreind og tauganetum (e. neural networks). Í því felst að öflugar tölvur eru látnar lesa mikið magn mállegra gagna – ritaða texta eða upptök-ur af töluðu máli – og læra af þeim. Tölvurnar finna þá sjálfar mynstur í gögnunum, í stað þess að mynstrin eða reglurnar séu skrifuð fyrir þær.

Þessar aðferðir hafa ýmsa kosti umfram eldri aðferðir og skila betri árangri. Fyrir lítið málsvæði eins og það íslenska skiptir þó kannski mestu máli að aðferðirnar eru óháðar tungumálum þar sem ekki þarf að skrifa sérstakar reglur eða mynstur fyrir hvert tungumál. Tölvurnar læra jafnauðveldlega af gögnunum á hvaða tungumáli sem þau eru.

Til að unnt sé að beita þessum aðferðum þarf þó ein grundvallarforsenda að vera fyrir hendi: Málleg gögn, og mikið af þeim. Því meiri sem gögnin eru, þeim mun meiri og nákvæmari upplýsingar geta tölvurnar dregið úr þeim, og þeim mun betri máltæknibúnað er hægt að þróa á grundvelli þessara upplýsinga. Þetta á við um allar tegundir máltæknibúnaðar – talgreina, talgervla, þýðingarforrit, leiðréttingarforrit o.s.frv.

Málleg gögn fyrir íslensku eru hins vegar af skornum skammti, miðað við tungumál fjölmennari þjóða. Þess vegna skiptir gífurlegu máli fyrir íslenska máltækni og þróun íslensks máltæknibúnaðar að hægt verði að nýta öll tiltæk gögn við slíka upplýsingavinnslu. Það frumvarp sem hér liggur fyrir er því mjög mikilsvert fyrir íslenska máltækni og stöðu íslensku í stafrænum heimi.

Hér er aðeins um það að ræða að gera rafræn eintök til að nýta til að vinna úr þeim málfræðilegar og tölfræðilegar upplýsingar sem gagnast við gerð máltæknibúnaðar. Ekki er um það að ræða að verkunum eða hluta þeirra verði dreift á nokkurn hátt. Því verður ekki með nokkru móti séð að samþykkt þessa frumvarps skerði hagsmuni höfunda eða útgefenda.

Nú hafa stjórnvöld ákveðið að hrinda í framkvæmd metnaðarfullri verkáætlun um íslenska máltækni. Flestir eða allir þættir þessarar verkáætlunar byggjast á greiðum aðgangi að miklum mállegum gögnum, og samþykkt þessa frumvarps myndi auðvelda þann aðgang verulega.

Ég hvet eindregið til að frumvarpið verði samþykkt.

Virðingarfyllst,

Eiríkur Rögnvaldsson,
prófessor í íslenskri málfræði
Háskóla Íslands

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis,

Kristjana Benediktsdóttir.

Skrifstofu Alþingis,

Austurstræti 8 – 10,

150 Reykjavík.

nefndasvid@althingi.is

Efni. Varðar 36. mál 2018 – breyting á höfundalögum – sjálfvirk gagnagreining.

Við er til tölvupósts dags. 14.02.2018 þar sem undirrituðum lögmanni Félags íslenskra bókaútgefenda er gefinn kostur á að gefa umsögn um frumvarp um breytingu á höfundalögum nr. 73/1972, þingmál 36 2018, sjálfvirk gagnagreining. Lögð er til eftirfarandi breyting á höfundalögum;

Heimilt er án endurgjalds að gera rafræn eintök af verki sem nýtur höfundaréttar, enda sé tilgangur slíkra eintaka að útbúa sjálfvirkar gagnagreiningar og vinnsla málfræðilegra og tölfræðilegra upplýsinga. Óheimilt er að nota slík eintök í öðrum tilgangi.

Rökstuðningur fyrir tillögunni er svohljóðandi;

Framboð rafrænna gagna, þar á meðal vísindagreina, fer ört vaxandi. Áætlað er að fleiri en 2,5 milljónir ritryndra fræðigreina á ensku séu nú birtar á hverju ári. Fyrir vikið er orðið erfitt fyrir rannsakendur að komast sjálfir yfir allt efni á tilteknu rannsóknarsviði. Þess í stað notast þeir í auknum mæli við sjálfvirka gagnagreiningu tölva (e. „data mining“ eða „data analysis“) til að sækja gagnlegar upplýsingar úr stórum gagnasöfnum. Sjálfvirk gagnagreining gerir rannsakendum einnig kleift að finna ýmiss konar fylgni og mynstur sem ella væri erfitt að greina.

Sjálfvirk gagnagreining krefst þess almennt að gerð sé afrit af þeim gögnum sem á að skoða. Torsótt væri fyrir rannsakendur að afla í hvert sinn samþykkis fyrir því frá öllum rétthöfum efnis í gagnasafni sem geta hæglega hlaupið á þúsundum. Því er aðkallandi að veita undanþágu frá einkarétti höfunda til eintakagerðar vegna sjálfvirkar gagnagreiningar í þágu tækniþróunar og vísindarannsókna.

Miklar framfarir hafa verið á undanföllum árum í máltækni. Ein helsta hindrun sem máltækni stendur frammi fyrir er takmarkaður aðgangur að efni fyrir tölvur til úrvinnslu. Þetta frumvarp leggur til að hægt verði að gera rafræn eintök af verkum sem njóta höfundaréttar til þess að vinna úr þeim málfræðilegar og tölfræðilegar upplýsingar.

Af hálfu Félags íslenskra bókaútgefenda er lagst gegn breytingunni eins og hún er orðuð.

Fyrir liggur að ekki er nákvæmlega ljóst hver er nauðsyn tillögunnar vegna TDM/gagnagreiningar fyrir íslenskt efni og hvort vandamál hafa komið upp hér á landi sem nauðsynlegt er að mæta með ætlaðri breytingu. Þá liggur og fyrir að rétthafasamtök hér á landi hafa heimilað notkun á textum í þessu skyni hafi beiðni borist til þeirra með því skilyrði að rannsóknir séu gerðar í ófjárhagslegum tilgangi samanber heimild Máltækniseturs til að vinna með útgefna íslenska texta.

Fyrir liggur að innan stofnana Evrópusambandsins hefur verið unnið undanfarin ár að nýrri tilskipun um höfundarrétt þar sem meðal annars verður fjallað um undantekningar og/eða takmarkanir frá höfundarrétti og fjölda annarra atriða og væntanlega kemur til innleiðingar þeirrar tilskipunar í íslenskan rétt þegar hún hefur fengið framgang innan Evrópuþingsins. TDM/gagnagreining er aðeins eitt af þeim atriðum sem þá mun koma til skoðunar og vandséð af hverju er rétt að slita þennan hluta frá væntanlegri innleiðingu og afgreiða með breytingu núna frekar en að fjalla um málið heildstætt þegar kemur að umfjöllun um tilskipunina og nauðsynlegar breytingar á höfundalögum samhliða innleiðingu hennar í íslenskan rétt.

Þá er talið að verði tillagan samþykkt eins og hún liggur fyrir muni ganga lengra en miðað er við í umfjöllun stofnana ESB í dag.

Um þessa umfjöllun og umræðu má meðal annars vísa til eftirfarandi slóðar; http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TEXT/PDF/?uri=CONSIL:ST_15132_2017_INIT&from=EN

Ef lítið er til nýjustu útgáfu ákvæðis um TDM/gagnagreiningu í þessum drögum að tilskipuninni er gert ráð fyrir undanþágu til rannsóknarstofnana (e. research institutions) og menningarstofnana (e. cultural heritage institutions) til að gera ný eintök af höfundaréttarvörðu efni sem þær hafa löglegan aðgang að í þeim tilgangi að gera vísindalegar rannsóknir. Verði undanþágur lögfestar í þeirri mynd sem núverandi útgáfa tilskipunarinnar gerir ráð fyrir, geta réttahafar á móti gert kröfu um að í landslög verði sett ákvæði um öryggi þeirra gagnakerfa sem notuð eru til greiningarvinnslu.

Tillaga sú sem liggur fyrir þinginu er ekki bundin við rannsakendur, þar er engin kvöð um að eyða skuli gögnum að lokinni notkun, ekkert kveðið á um að réttahafar geti krafist öryggis-ráðstafana í þeim kerfum sem notuð eru til að geyma og/eða vinna úr gögnum, ekki gert ráð fyrir því að réttahafar geti samið um notkun sem þessa eins og dæmi eru um að þeir hafi gert og ekki gert ráð fyrir að efnið sem afritað er við vinnsluna sé upphaflega fengið með lögmætum hætti.

Þá er ekki gert að skilyrði að tilgangur sé ófjárhagslegur og eða takmarkanir séu á fjárhagslegri nýtingu þeirra afurða sem kunna að verða til án sanngjarnar greiðslu til réttahafa.

Tillagan verði hún samþykkt með þeim rökstuðningi sem fram kemur í inngangi hennar um erlendar vísindagreinar á ensku mun, ef ákvæðið á að taka til efnis á ensku, heimila TDM/gagnagreiningu með erlent efni sem væri óheimilt í upprunalöndum verkanna og í bága við viðkomandi erlendan landsrétt og að auki verða í ósamræmi við væntanlega tilskipun verði efni hennar í samræmi við drög hennar eins og þau liggja fyrir.

Af öllu þessu leiðir að Félag íslenskra bókaútgefenda leggst gegn breytingunni.

Reykjavík, 05.03.2018

Virðingarfyllst,

f.h. Félags íslenskra bókaútgefenda

Halldór Þ. Birgisson hrl.

Reykjavík 06. mars 2018

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining) 36. mál.

Félag íslenskra leikara leggst gegn afgreiðslu þessa frumvarps og tekur að öllu leiti undir umsögn SFH sem hér er meðfylgjandi;

„Nýverið barst SFH (Samband flytjenda og hljómplötuframleiðenda) til umsagnar framangreint frumvarp.

Innan stofnana Evrópusambandsins hafa um allnokkra hríð átt sér töluverðar umræður um tillögur er lúta að höfundarétti og hafa þær snúist m.a. um undanþáguákvæði gagnvart einkarétti höfunda til nýtingar verka þeirra. Hefur umræða þessi verið mjög umfangsmikil og margar undanþáguheimildir ræddar. Sér nú fyrir endann á þessari vinnu og er ráðgert að afgreiða þessar tillögur formlega í tilskipun síðar á þessu ári.

Frumvarp það sem hér er til umsagnar gengur mun lengra en þær tillögur sem nú eru til umræðu innan stofnana Evrópusambandsins. Af hálfu SFH er lagst gegn afgreiðslu þessa frumvarps. Yrði það að lögum myndi slíkt ákvæði vera á skjön við sambærilegar reglur innan þjóða Evrópska Efnahagssvæðisins. SFH telur því rétt að sjá hver endanlega niðurstaða verður í þessum efnum innan Evrópusambandsins áður en lengra yrði haldið.“

Virðingarfyllt f.h. FÍL

Hrafnhildur Theodórsdóttir

Alþingi
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Reykjavík, 25. febrúar 2018

**Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining),
36. mál**

Vísað er til erindis Allsherjar- og menntamálanefndar Alþingis dags. 14. febrúar 2018. Með erindinu var FRÍSK (Félag réttihafa í sjónvarpi og kvikmyndum) sent til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum, sbr. 36. mál.

Í frumvarpi því sem sent var til umsagnar er lagt til að heimilt verði án endurgjalds að gera rafræn eintök af verki sem nýtur höfundaréttar, enda þjóni tilgangur slíkrar eintakagerðar vinnu við sjálfvirka gagnagreiningu og vinnslu málfræðilegra og tölfræðilegra upplýsinga.

Evrópusambandið vinnur um þessar mundir að endurskoðun löggjafar er varðar höfundarétt. Hluti af þeirri innleiðingu lýtur að ákvæðum er varða sjálfvirka gagnagreiningu og upplýsingavinnslu. Hvað þau varðar skal athygli vakin á ákvæði 3. gr. II. kafla í tillögu að tilskipun ESB um stafrænan innri markað (The Digital Single Market Proposal). Er þar lögð til undantekning frá reglum höfundaréttar vegna framangreindrar vinnslu, en að slík undantekning eigi aðeins við um rannsóknarstofnanir og að því gefnu að vinnslan fari fram í þágu vísindarannsókna.

Í frumvarpinu sem sent var til umsagnar er gengið töluvert lengra en líklegt má telja að gert verði með væntanlegri tilskipun Evrópusambandsins, enda er þar ekki að finna álíka takmarkanir á undantekningarreglunni og þær sem stendur til að setja innan Evrópusambandsins. Óheppilegt er að ólíkar reglur gildi um höfundarvernd innan EES-svæðisins hvað sjálfvirka vinnslu snertir, m.a. þar sem tilgangur löggjafar ESB hvað hana varðar er m.a. sá að greiða fyrir samskiptum rannsóknarstofnana og sjálfvirkar vinnslu innan alls EES-svæðisins. Líklegt er að sá árangur náist síður hér á landi ef höfundarverk njóta hér minni verndar en höfundarverk innan annarra EES-ríkja. Í athugasemdum með fyrrnefndu lagafrumvarpi er enda ekki að finna rök sem standa til þess að veita beri höfundarverkum hér á landi lakari vernd en í öðrum EES-ríkjum. Í það allra minnsta er lagt til að beðið verði með gerð breytinga á höfundalögum vegna sjálfvirkar vinnslu uns Evrópusambandið hefur mótað endanlega þær reglur sem gilda eiga um efnið.

Með vísan til framangreinds leggst FRÍSK gegn þeim breytingum sem lagðar eru til í frumvarpinu.

Virðingarfyllst,
f.h. FRÍSK,

Fróði Steingrímsson, hdl.

Til: Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis

Frá: Rán Tryggvadóttur, formanni höfundaréttarnefndar

6. mars 2018

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum, 36. mál (sjálfvirk gagnagreining).

Frumvarpið sem um ræðir leggur til að tekin verði upp ný takmörkun á einkarétti höfunda til að heimla eða banna eintakagerð af verkum sínum vegna breytts tækniumhverfis, nánar tiltekið til þess að búa til eintök af höfundaréttarvörðum verkum í því skyni að nota slík eintök til að greina ýmsa þætti verkins sjálfvirk. Á ensku er slík gagnagreining nefnd „text- and datamining“ sem þýða má sem texta- og gagnanám. Slík rafræn nýting verka er mikilvæg fyrir margvísleg verkefni hér á landi t.d. í rannsóknnum á máltækni. Því er mikilvægt að huga að þessum málum. Hins vegar er mjög umdeilt í nágrannalöndum okkar hvernig standa skuli að slíkri lagasetningu. Þær deilur helgast af mismunandi hagsmunum rétthafa og notenda sem greinir á hvernig þessi mál skuli leist. Einnig blandast þar inni ýmis tæknileg atriði. Rétthafar benda á hættu á misnotkun slíkrar undanþágu og vilja leggja áherslu á að eingöngu sé hægt að heimla slíka undanþágu fyrir not sem ekki eru í fjárhagslegum tilgangi og að nauðsynlegt sé að lögfesta jafnframt öryggisákvæði til að takmarka möguleika á misnotkun. Margir fulltrúar rétthafa og útgefenda telja að þessi mál séu best leyst með samningum. Fulltrúar notenda telja hins vegar margir hverjir að undanþágan þurfi að vera víðtæk til að hún komi að sem mestu gagni.

Framkvæmdastjórn Evrópusambandsins lagði fram frumvarp í desember 2016 á sviði þar sem m.a. er ákvæði um texta- og gagnanám.¹ Það frumvarp er enn í ferli hjá Evrópuþinginu og ráðinu. Mörg ákvæði þess frumvarps eru umdeild, þ.á m. ákvæðið um texta- og gagnanám. Sem stendur² er það ákvæði miðað við að undanþágan gildi eingöngu fyrir verkefni sem eru í vísindalegum tilgangi.

Í ljósi þess hve flókið og umdeilt þetta mál er þá er mælt með því að frekari umræða og könnun á þörfum og hagsmunum hlutaðeigandi aðila sem þetta mál varðar fari fram áður en lögfest eru ákvæði um efnið. Þá er á það bent að ef og þegar Evrópusambandið lögfestir ákvæði um þessi mál þá mun sú löggjöf falla undir EES samninginn og því nauðsyn að hafa hliðsjón af þróun mála þar.

¹ COM(2016) 593 final, *Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on copyright in the Digital Single Market*, (14 September 2016).

² Sjá málamiðlunartillögu sem lögð var fram í Evrópuráðinu 13. desember 2017, <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15651-2017-INIT/en/pdf>, bls. 47.

LANDSBÓKASAFN ÍSLANDS – HÁSKÓLABÓKASAFN

Nefndarsvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 20. febrúar 2018
Tilvísun: 201802-0014 / IS

Efni: Frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining) – 36. mál

Landsbókasafn Íslands – Háskólabókasafn hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining).

Safnið styður þá breytingu á höfundalögum sem frumvarpið gerir ráð fyrir. Það er afar mikilvægt fyrir stafræn vísindi að hægt sé að nota upplýsingatækni til að rannsaka og vinna með margvíslegt efni sem enn er í höfundarétti. Í því sambandi má sérstaklega nefna mikilvægi þess að tilvera íslenskunnar í stafrænum heimi verði tryggð og að hún sé lifandi og aðgengileg á þeim vettvangi. Mikilvægt er að hægt sé að draga út gögn þannig að þau séu tiltæk til rannsókna og nýsköpunar, bæði úr stafrænum endurgerðum eldra efnis og einnig úr nýrra efni sem verður til stafrænt.

Virðingarfyllst,

Ingibjörg Steinunn Sverrisdóttir
landsbókavörður

Nefndasvið Alþingis
b.t. allsherjar- og menntamálanefndar
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Reykjavík, 25. mars 2018

**Umsögn um 36. mál á 148. löggjafarþingi,
frumvarp um breytingu á höfundalögum nr. 73/1972**

Ég undirritaður er framkvæmdastjóri Miðeindar ehf. sem unnið hefur sl. tæp þrjú ár að gerð hugbúnaðar og veflausna á sviði máltækni fyrir íslensku. Meðal annars heldur fyrirtækið úti vefnum **greynir.is** þar sem unnt er að málgreina (þátta) íslenskan texta, skoða þáttaðar málsgreinar myndrænt, svara fyrirspurnum úr textagrunni o.m.fl. Fyrirtækið hefur á grundvelli umsókna hlotið þrjá styrki úr Máltæknisjóði, árin 2016 og 2017, til verkefna sinna. Allur útgefinn hugbúnaður Miðeindar ehf. er opinn og aðgengilegur á netinu undir GNU GPLv3 hugbúnaðarleyfi (e. *free open-source software*).

Fyrirtækið vinnur nú m.a. að verkefni þar sem djúpt tauganet (e. *deep neural network*) er þjálfað til að málgreina íslenskan texta. Vonir standa til að það verkefni muni einnig nýtast til að bæta sjálfvirka þýðingu úr íslensku yfir á önnur tungumál með djúpum tauganetum. Djúp tauganet hafa rutt sér mjög til rúms á sviði máltækni á undanförunum árum og er því spáð að miklar áframhaldandi framfarir geti orðið á grundvelli þeirra.

Djúp tauganet byggja á þjálfun með miklu magni gagna. Vandí íslenskunnar í því sambandi er sá að framboð af tölvutækum textum og öðrum gögnum til slíkra nota er takmarkað í samanburði við tungumál sem fleiri nota. Íslendingar þurfa því að hafa allar klær úti við að afla texta og gagna til nota í rannsóknnum og hagnýtum verkefnum á sviði máltækni, ef möguleikar eiga að vera á að standa nokkurn veginn jafnfætis öðrum tungum í þeirri byltingu sem er rétt að hefjast á því sviði og tengdum sviðum málskilnings og gervigreindar.

Í því sambandi má benda á að undanþágur varðandi texta- og gagnavinnslu í höfundarréttar-regluverki sem nú er í undirbúningi á vegum Evrópusambandsins ná einungis til rannsóknastofnana. Að mínu mati, með hliðsjón af íslenskum aðstæðum og þá einkum smæðar markaðarins, þyrftu slíkar undanþágur einnig að ná til verkefna sem ætluð eru til hagnýtingar í atvinnuskyni eða eru a.m.k. unnin á vegum einkaaðila, eins og gert er ráð fyrir í því frumvarpi sem hér er til umræðu.

Ljóst er að ef átak í máltækni fyrir íslensku á að ná tilgangi sínum þurfa afurðir þess að vera nýtanlegar fyrir almenning í raunverulegum vörum og þjónustu, svo sem í farsímum, raddstýringu tækja og bíla, í fyrirspurnakerfum á vef o.s.frv. Slíkar lausnir verða (vonandi) á

endanum þróaðar á vegum einkaaðila, innlendra og erlendra, eftir atvikum í samstarfi við rannsóknastofnanir. En til þess þarf sem hindrunarlausastan aðgang að eins stórum gagnasöfnum og mögulegt er, í þágu þess markmiðs sem að er stefnt.

Ekki verður séð að umrætt frumvarp breyti neinu um réttarstöðu höfundarréttarhafa hvað varðar birtingu upphaflegs höfundarverks, sem verður áfram undir almennum skilmálum laganna og vernduð af þeim. Hins vegar ætti að geta verið beinn og óbeinn hagur íslenskra höfundarréttarhafa að stuðla að framgangi íslenskrar máltækni og viðhaldi og eflingu tungumálsins að því leyti.

Ég undirritaður mæli eindregið með því að fyrirliggjandi frumvarp verði samþykkt, enda yrði það að mínu mati framsýnt heillaspor fyrir íslenska máltækni og framtíð íslenskunnar.

F.h. Miðeindar ehf.

*Vilhjálmur Þorsteinsson,
framkvæmdastjóri*

Allsherjar- og menntamálanefnd Alþingis
Austurstræti 8 – 10
150 Reykjavík

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum 36. mál (sjálfvirk gagnagreining).

Í frumvarpinu sem um ræðir segir: *Heimilt er án endurgjalds að gera rafræn eintök af verki sem nýtur höfundaréttar, enda sé tilgangur slíkra eintaka að útbúa sjálfvirkar gagnagreiningar og vinnsla málfræðilegra og tölfræðilegra upplýsinga. Óheimilt er að nota slík eintök í öðrum tilgangi.*

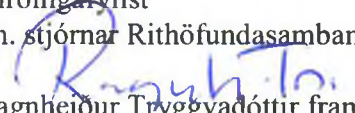
Rithöfundasamband Íslands leggst gegn breytingunni.

Í frumvarpinu er lagt til að sett verði ný takmörkun á einkarétti höfunda til að heimila eða banna eintakagerð af verkum sínum vegna breytts tækniumhverfis. Þ.e. að heimilt verði án sérstakra leyfa hverju sinni að búa til eintök af höfundaréttarvörðu efni til *sjálfvirkar gagnagreiningar*. Rafræn nýting sem þessi er vissulega mikilvæg í rannsóknum t.d. máltækni. Því er áriðandi að huga vel að málum. Ekki er ljóst hvort komið hafa upp vandamál hér á landi varðandi mál af þessu tagi en hinsvegar ljóst að rétt hafasamtök hafa heimilað notkun á textum í þessu skyni sbr. heimild til Máltæknisetur.

Innan stofnana Evrópusambandsins er unnið að nýrri tilskipun um höfundarétt og mun gagnagreining af því tagi sem í frumvarpinu ræðir vera þar til skoðunar. Mjög umdeilt er í nágrannalöndum okkar hvernig staðið skuli að lagasetningu hvað þetta varðar enda geta þar stangast á hagsmunir rétthafa og notenda.

RSÍ telur að málið sé það umdeilt og flókið að fara þurfi fram meiri umræða og kannanir á þörfum og hagsmunum aðila áður en sett eru í lög ákvæði um efnið.

Rithöfundasambandið vísar að öðru leiti til umsagnar Félags íslenskra bókaútgefenda um sama mál.

Virðingafyllst
f.h. stjórnar Rithöfundasambands Íslands

Ragnheiður Tryggvadóttir framkvæmdastjóri

Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

Efni: Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining) 36. mál.

Nýverið barst SFH (Samband flytjenda og hljómplötuframleiðenda) til umsagnar framangreint frumvarp.

Innan stofnana Evrópusambandsins hafa um allnokkra hríð átt sér stað töluverðar umræður um tillögur er lúta að höfundarétti og hafa þær snúist m.a. um undanþáguákvæði gagnvart einkarétti höfunda til nýtingar verka þeirra. Hefur umræða þessi verið mjög umfangsmikil og margar undanþáguheimildir ræddar. Sér nú fyrir endann á þessari vinnu og er ráðgert að afgreiða þessar tillögur formlega í tilskipun síðar á þessu ári.

Frumvarp það sem hér er til umsagnar gengur mun lengra en þær tillögur sem nú eru til umræðu innan stofnana Evrópusambandsins. Af hálfu SFH er lagst gegn afgreiðslu þessa frumvarps. Yrði það að lögum myndi slíkt ákvæði vera á skjön við sambærilegar reglur innan Evrópska Efnahagssvæðisins. SFH telur því rétt að sjá hver endanlega niðurstaða verður í þessum efnum innan Evrópusambandsins áður en lengra yrði haldið.

Virðingarfyllt

F.h. SFH
Gunnar Guðmundsson framkvæmdastjóri

Reykjavík 1. mars 2018

Nefndasvið Alþingis
Allsherjar- og menntamálanefnd
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík
nefndasvid@althingi.is

**Umsögn um frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining)
36. mál**

STEF (Samband tónskálda og eigenda flutningsréttar) hefur fengið til umsagnar frumvarp til laga um breytingu á höfundalögum (sjálfvirk gagnagreining) 36. mál.

Eitt af því sem Evrópusambandið (ESB) er með til skoðunar sem hluta af endurskoðun höfundaréttar innan ESB, er undantekning vegna sjálfvirkrar gagnagreiningar og vinnslu upplýsinga eða það sem nefnt er „text- and datamining“. Er gert ráð fyrir að í kafla II í 3. gr. í tilskipun um stafrænan innri markað (The Digital Single Market proposal) sé að finna slíka undantekningu. Sú tillaga sem þar er verið að ræða gerir ráð fyrir að undantekningin nái til rannsóknastofnana og að hún sé í þágu vísindarannsókna. Að auki er gert ráð fyrir að viðkomandi rannsóknastofnun hafi fengið gagnagrunninn til rannsókna á lögmætan hátt.

Sú tillaga sem fram kemur í ofangreindu frumvarpi til breytinga á íslenskum höfundalögum gengur mun lengra en tillagan sem er til umræðu innan ESB. Telur STEF farsælast að Ísland skeri sig ekki frá löggjöf annarra þjóða innan EES-svæðisins að þessu leyti. Telur STEF þannig best að beðið verði með séríslenska löggjöf sem þessa þar til ljóst verður hvernig sambærilegt ákvæði mun koma til með að líta út í tilskipun frá ESB, sem Ísland mun síðan þurfa í framhaldinu að innleiða vegna ákvæða EES-samningsins.

Virðingarfyllst

F.h. STEFs

Guðrún Björk Bjarnadóttir, framkv.stj.